

Súd: Najvyšší súd SR  
Spisová značka: 1Cdo/79/2022  
Identifikačné číslo spisu: 8110233218  
Dátum vydania rozhodnutia: 08.11.2023  
Meno a priezvisko: JUDr. Radoslav Svitana  
Funkcia: sudca  
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:8110233218.1

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu L. Y., narodeného X. H. XXXX, L., J. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovanému Mesto Prešov, Prešov, Hlavná 73, IČO: 00 327 646, o náhradu za užívanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11C/256/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 7. novembra 2018 č. k. 23Co/120/2017-1196, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 7. novembra 2018 č. k. 23Co/120/2017-1196 v druhom výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 8 285,88 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 2 542,26 eur od 21.05.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 16.06.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,73 eur od 05.08.2009 do zaplattenia, a to v časti nad zaplattenie 4 143,04 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 1 271,16 eur od 21.05.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 1 412,40 eur od 16.06.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 1 459,48 eur od 05.08.2009 do zaplattenia tak, že žalobu v tejto časti zamietol, a v piatom výroku, ktorým zmenil rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 57 931,05 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplattenia, a to v časti nad zaplattenie 29 121,29 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplattenia tak, že žalobu v tejto časti zamieta, z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Vo zvyšnej časti dovolanie o d m i e t a.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. júla 2017 č. k. 11C/256/2010-1025 rozhodol tak, že:

I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 8 285,88 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 2 542,26 eur od 21.05.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 16.06.2009 do zaplattenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,73 eur od 05.08.2009 do zaplattenia, všetko v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

II. V prevyšujúcej časti žalobu nároku titulom bezdôvodného obohatenia uplatneného od 04.04.2009 do 30.06.2009 zamietla.

III. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi titulom finančnej náhrady za vecné bremeno 51 504,32 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 26.08.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 15.09.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,73 eur od 30.10.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,89 eur od 17.11.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,89 eur od 17.12.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,89 eur od 16.01.2010 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 37 191,81 eur od 25.06.2011 do zaplataenia, všetko v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

IV. V prevyšujúcej časti žalobu nároku titulom finančnej náhrady za vecné bremeno uplatneného od 01.07.2009 do 30.12.2010 zamietla.

V. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 57 931,05 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia, všetko v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

VI. V prevyšujúcej časti žalobu nároku titulom bezdôvodného obohatenia uplatneného od 31.12.2006 do 30.06.2009 zamietla.

VII. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi titulom finančnej náhrady za vecné bremeno 176 545,29 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia, všetko v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

VIII. V prevyšujúcej časti žalobu nároku titulom finančnej náhrady za vecné bremeno od 01.07.2009 do 30.12.2010 zamietla.

IX. Žalobca má vo vzťahu k žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 4 % trov konania.

1.1. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že žalobca sa domáhal zaplataenia sumy 571 054,25 eur spolu s úrokom z omeškania ako náhrady bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov na ulici U. o výmere 11 355 m<sup>2</sup> za obdobie od 31.12.2006 do 30.10.2010 (za tento pozemok žiadal sumu 459 517,83 eur) a na ulici L. U. o výmere 2 845 m<sup>2</sup> za obdobie od 4.4.2010 do 30.12.2010 (za tento pozemok žiadal 111 536,42 eur). Na pozemkoch žalobcu sa nachádzajú komunikácie a chodníky vo vlastníctve žalovaného. Námietku premlčania vznesenú žalovaným súd vyhodnotil ako čiastočne dôvodnú. Žaloba bola doručená súdu dňa 30.12.2010, žalobca si uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 31.12.2006 za lokalitu U. a od 4.4.2009 za lokalitu L. U.. Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v lehote presahujúcej subjektívnu dvojročnú premlčaciu dobu je premlčaný. Súd uviedol, že nie je možné použiť premlčaciu lehotu stanovenú Obchodným zákonníkom, pretože spor vychádza z podstaty obmedzenia vlastníckeho práva, aj keď ide o verejnoprávny subjekt na strane žalovaného a nehnuteľnosti vo vlastníctve fyzickej osoby podnikateľa.

2. Na odvolanie žalobcu aj žalovaného Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 7. novembra 2018 č. k. 23Co/120/2017-1196 rozhodol tak, že (označenie výrokov rímskymi číslami doplnil dovolací súd):

(I.) Potvrďuje rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 8 285,88 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 2 542,26 eur od 21.05.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 16.06.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,73 eur od 05.08.2009 do zaplataenia, a to v časti o zaplataenie 4 143,04 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 1 271,16 eur od 21.05.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 1 412,40 eur od 16.06.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 1 459,48 eur od 05.08.2009 do zaplataenia.

(II.) Mení rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 8 285,88 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 2 542,26 eur od 21.05.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 918,89 eur od 16.06.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 2 824,73 eur od 05.08.2009 do zaplataenia, a to v časti nad zaplataenie 4 143,04 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 1 271,16 eur od 21.05.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 1 412,40 eur od 16.06.2009 do zaplataenia, 9 % ročne zo sumy 1 459,48 eur od 05.08.2009 do zaplataenia tak, že žalobu v tejto časti zamietla.

(III.) Potvrďuje rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti titulom bezdôvodného

obohatenia uplatneného od 04.04.2009 do 30.06.2009.

(IV.) Potvrďuje rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 57 931,05 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia, a to v časti o zaplataenie 29.121,29 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia.

(V.) Mení rozsudok vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi titulom bezdôvodného obohatenia 57 931,05 eur spolu s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia, a to v časti nad zaplataenie 29 121,29 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania od 25.06.2011 do zaplataenia tak, že žalobu v tejto časti zamietá.

(VI.) Potvrďuje rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti titulom bezdôvodného obohatenia uplatneného od 31.12.2006 do 30.06.2009.

(VII.) V prevyšujúcej časti rozsudok zrušuje a v rozsahu zrušenia vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že premlčacia doba je v danom vzťahu dvojočná, pretože ide o správu vlastného majetku žalobcu, nie o obchodnoprávny vzťah medzi stranami. Podľa § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka musí íť o vzťah medzi obcou a podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti. Žalobca s uvedenými pozemkami nikdy nevykonával žiadnu činnosť, neuzavrel o nich zmluvu, len uplatňoval na súde svoje práva vyplývajúce z vlastníctva. Správne súd prvej inštancie posúdil aj otázku premlčania, pretože nie je dôležitá len suma, ktorú žalobca uplatnil, ale aj jej skutkový základ - teda za aké obdobie, výmeru a v akej výške žiadal bezdôvodné obohatenie. Pokiaľ žalobca podaním doručeným súdu 28.5.2015 žiadal priznať za špecifikovanú výmeru a čas sumu 22,50 eur/m<sup>2</sup>, pričom predtým žiadal len sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup>, je jeho nárok nad sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup> skutočne premlčaný - právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 4.4.2009 do 30.6.2009 v sume prevyšujúcej pôvodne požadovanú sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup> totiž žalobca uplatnil až 28.5.2015, teda po uplynutí dvojočnej premlčacej doby.

2.2. Podľa názoru odvolacieho súdu je však nutné prihliadať pri stanovení výšky bezdôvodného obohatenia na skutočnosť, že ide o pozemky zastavané komunikáciou a žalobca nemohol mať ekonomické a právne očakávania ako pri nezastavanom pozemku. Skutočnosť, že žalobca pozemok vedome kupoval ako zastavaný, vyplýva zo súdom zisteného skutkového stavu. Z toho dôvodu odvolací súd síce vychádzal pri stanovení výšky nároku zo znaleckého posudku, z ktorého vychádzal aj súd prvej inštancie, ale výšku náhrady znížil o 1 sadzby vyplývajúcej zo znaleckého posudku. Preto rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k náhrade za bezdôvodné obohatenie (za obe lokality) v časti zodpovedajúcej 1 sumy podľa znaleckého posudku potvrdil a vo zvyšnej časti zmenil a žalobu zamietol.

2.3. Zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie v časti o zaplataenie náhrady za vecné bremeno zdôvodnil odvolací súd tým, že žalobca si v tomto konaní uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia a až na pojednávaní dňa 24.3.2015 uviedol, že ak by súd dospel k záveru, že nárok nezodpovedá bezdôvodnému obohateniu, ale vecnému bremenu, tak žiada prisúdiť nárok ako vecné bremeno. Nárok na náhradu za vecné bremeno, zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., si však už uplatnil v inom konaní, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11C/133/2012. V uvedenom konaní nebolo zrejmé, či sa žalobca domáha náhrady za vecné bremeno za nehnuteľnosti v lokalite „L. U.“, alebo v lokalite „U.“. Súd žalobu v uvedenej veci odmietol, proti uzneseniu bolo podané odvolanie, o ktorom zatiaľ nebolo rozhodnuté. Podľa názoru odvolacieho súdu konanie 11C/133/2012 vytvára pre konanie 11C/256/2010 prekážku začatého konania v časti o zaplataenie odplaty za vecné bremeno, pričom nie je zrejmé, či vo vzťahu k nehnuteľnostiam žalobcu na ulici U. alebo k nehnuteľnostiam L. U.. Preto odvolací súd rozsudok v časti o zaplataenie odplaty za vecné bremeno zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, a to proti jeho druhému, tretiemu, piatemu, šiestemu a siedmemu výroku, podal žalobca dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) CSP. Navrhol, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v uvedených častiach a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Podľa žalobcu odvolací súd nemal výhrady voči správnosti záverov znaleckého posudku N.. T. P. č. 53/2007 z 11.11.2007 a znaleckého posudku L.. N.. N. V., S.. č. 43/2010 zo 7.11.2010, z ktorých súd prvej inštancie vychádzal, keď priznal žalobcovi I. a VI. výrokom finančnú náhradu. Odvolací súd však výšku bezdôvodného obohatenia priznanú súdom prvej inštancie na základe vyššie uvedených

znaleckých posudkov moderoval tak, že ju znížil o 1. Občiansky zákonník však moderáciu výšky bezdôvodného obohatenia nepripúšťa. Postup odvolacieho súdu, ktorý znížil výšku bezdôvodného obohatenia stanovenú na základe znaleckých posudkov o 1, nemá žiadnu oporu v zákone. Tu žalobca poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/2168/2014 zo dňa 22.04.2015, podľa ktorého „zákonný rozsah (výšku bezdôvodného obohatenia) nemôže súd znížiť poukazom na dobré mravy“, ako aj na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/4843/2015 zo dňa 03.10.2016, podľa ktorého „ak je výška bezdôvodného obohatenia zistiteľná z vyhotoveného znaleckého posudku, bolo by chybou určiť ju voľnou úvahou súdu, ktorý zo svojej povahy nemôže disponovať takými odbornými znalosťami, s akými k obdobnému pristupuje súdny znalec; pri bezdôvodnom obohatení nemožno uvažovať o akomsi sudcovskom moderačnom práve“. Postup odvolacieho súdu, ktorý znížil súdom prvej inštancie priznanú výšku bezdôvodného obohatenia o 1, nesie preto podľa žalobcu znaky svojvôle.

3.2. Podľa žalobcu bolo v rozpore so zákonom aj potvrdenie výrokov II. a VI. (ktorými súd prvej inštancie žalobu vo zvyšnej časti nárokov na náhradu za bezdôvodné obohatenie zamietol z dôvodu premlčania). Podľa pôvodnej žaloby sa žalobca súčtom k dátumu 30.4.2009 domáhal voči žalovanému zaplata sumy 54 194,34 eur. Zúženým návrhom, doručeným súdu dňa 28.5.2015, sa potom žalobca za obdobie od 4.4.2009 do 30.4.2009 domáhal zaplata sumy 3 970,53 eur. Ak teda žalobca zúženým návrhom nežiadal za žalované obdobie viac, než za žalované obdobie žiadal pôvodnou žalobou, jeho nárok nemôže byť premlčaný.

3.3. Okrem toho však podľa žalobcu nebola správna ani aplikácia Občianskeho zákonníka pri posudzovaní premlčania. Poukázal na to, že on koná v zmysle § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka, teda vo vlastnom mene, na vlastný účet, za účelom dosiahnutia zisku a na druhej strane vystupuje žalovaný ako samosprávna jednotka, ktorá užívala pozemky žalobcu na zabezpečovanie verejných potrieb, a preto je tento vzťah záväzkovým vzťahom v zmysle § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, na ktorý je potrebné aplikovať § 397 Obchodného zákonníka o premlčaní. Podľa žalobcu odvolací súd postupoval arbitrárne a v rozpore so zákonom, pokiaľ vzťah žalobcu a žalovaného neposúdil ako obchodnoprávny a nijako neodôvodnil, prečo nepovažoval za podnikanie konanie žalobcu za účelom dosiahnutia zisku, jeho aktívne domáhanie sa vydania finančnej náhrady za užívanie nehnuteľností, ktorých je žalobca vlastníkom, na ktorých sa nachádzajú miestne komunikácie, cesty, bytové domy, verejná zeleň, parkoviská a pod., a to už od roku 2007. To, že súdu je toto konanie žalobcu známe, skonštatoval Krajský súd v Prešove už v rozsudku zo dňa 11.12.2012 sp. zn. 6Co/75/2012, keď vo vzťahu k námietke žalovaného, že konanie žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi a že len na Okresnom súde Prešov je takýchto konaní viac ako 100, odvolací súd uviedol, že: „súdu z vlastnej činnosti je známe, že žalobca kupuje nehnuteľnosti, no nedá sa stotožniť so žalovaným, že by to malo bez ďalšieho odporovať dobrým mravom“.

3.4. S odkazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26.11.2003 sp. zn. 5Cdo/109/03 (uverejnený v Zbierke č. 5/2005) žalobca zdôraznil, že jeho aktívna činnosť - domáhanie sa finančnej náhrady za užívanie nehnuteľností, ktorých je vlastníkom, smerujúca k dosiahnutiu zisku, je podnikaním. V tejto súvislosti žalobca poukázal na nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 140/99 zo dňa 8.7.1999, v ktorom ústavný súd okrem iného uviedol, že rozhodujúca nie je skutočnosť, že navrhovateľ je držiteľom živnostenského oprávnenia, ale posúdenie podstaty spoločenského vzťahu, v ktorom vystupoval. Odvolací súd podľa žalobcu nijako neodôvodnil, prečo nemal za preukázané okrem zabezpečovania verejných potrieb ani podnikanie žalovaného so stavbami nachádzajúcimi sa na pozemku žalobcu, a to s poukazom na žalobcom predložené nájomné zmluvy. Poukázal tiež na uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 22.8.2013 sp. zn. 4Cdo/90/2013, z ktorého podľa žalobcu vyplýva, že na danú vec je potrebné aplikovať obchodnoprávny vzťah, ako aj na uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.6.2011 sp. zn. 5MOBdo/4/2011, zo dňa 15.12.2010 sp. zn. 6MOBdo/1/2009, zo dňa 31.3.2011 sp. zn. 3MOBdo/1/2010, zo dňa 17.3.2011 sp. zn. 2MOBdo/2/2010 a rozsudok zo dňa 23.10.2001 sp. zn. MOBdoV 2/2000 (publikovaný ako R 34/2002). Tieto rozhodnutia, na ktoré poukazoval už v odvolacom konaní, označil za odvolacím súdom opomenuté dôkazy. Zdôraznil, že skutočnosť, že premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných záväzkových vzťahoch sa posudzuje podľa právnej úpravy Obchodného zákonníka, vyplýva aj z ďalších (žalobcom označených) rozhodnutí Ústavného súdu SR, Najvyššieho súdu SR, ako aj Krajského súdu v Prešove. Dovolateľ poznamenal, že v prejednávanej veci sa odvolací súd pri riešení otázky začiatku plynutia premlčacej doby z nároku na vrátenie plnenia uskutočneného z neplatného právneho úkonu v obchodnoprávnom vzťahu odklonil od

ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

3.5. Ďalej žalobca v dovolaní uviedol, že odvolací súd sa jeho námietkami (ku ktorým v odvolaní výslovne uviedol, že ich považuje za kľúčové) vôbec nezaoberal, resp. neodôvodnil ich irelevantnosť k meritu veci. Vo vzťahu k nárokom, ktoré súd prvej inštancie posúdil ako nároky z titulu zákonného vecného bremena v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. a žalobe vyhovel, avšak odvolací súd tieto výroky zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie, dovolateľ konštatoval, že išlo o nesprávny procesný postup znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, resp. že odvolací súd nesprávne právne posúdil prekážku litispencie tým, že siedmym výrokom dovolaním napadnutého rozhodnutia zrušil III. a VII. výrok rozsudku súdu prvej inštancie. Ak by aj mala existovať prekážka litispencie medzi týmito konaniami, čo podľa žalobcu splnené nebolo, pretože nie je totožný predmet konania, tak prekážku začatého konania by malo vytvárať skôr začaté konanie v tu prejednávanej veci pre konanie vedené pod sp. zn. 11C/133/2012, a nie naopak. Okrem toho žalobca vo vzťahu k právnomu názoru dovolacieho súdu o nepreukázaní, že „neboli dané podmienky pre vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z.“, žalobca poukázal na ustálenú judikatúru, podľa ktorej dokazovanie neexistujúcich skutočností je vylúčené povahou veci.

3.6. Napokon žalobca v dovolaní zdôraznil, že už v odvolacom konaní (vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného) namietal, že odvolanie zo strany žalovaného bolo podané oneskorene. S touto dôležitou námietkou sa odvolací súd vôbec nezaoberal. Súd prvej inštancie totiž na druhý deň po vyhlásení rozsudku, teda dňa 21.7.2017 uložil rozsudok pre oboch právnych zástupcov strán sporu do ich priechov pošty na podateľni Okresného súdu Prešov. Právny zástupca žalovaného však rozsudok prevzal až dňa 14.8.2017. Zásielka pre právneho zástupcu žalovaného, ktorú si adresát v odbernej lehote 18 kalendárnych dní (v zmysle bodu 21.1. Poštových podmienok) odo dňa jej uloženia do poštového priechov na podateľni Okresného súdu Prešov neprevzal, sa považuje za nedoručiteľnú zásielku, čo má za následok, že posledný deň odbernej lehoty - 18. kalendárny deň odo dňa uloženia zásielky do priechov pošty právneho zástupcu žalovaného na podateľni Okresného súdu Prešov je potrebné považovať za deň doručenia, alebo z dôvodu, že zásielka nebola prevzatá v odbernej lehote (bod 21.1.2. písm. b) Poštových podmienok) a s poukazom na § 111 ods. 3 CSP je potrebné nasledujúci deň po uplynutí odbernej lehoty 18 kalendárnych dní považovať za deň vrátenia zásielky súdu a dňa 9.8.2017 je preto potrebné rozsudok súdu prvej inštancie považovať za doručený. Ak bolo odvolanie žalovaného podané na súde prvej inštancie osobne dňa 25.8.2017, bolo podané po márnom uplynutí 15-dňovej lehoty a odvolací súd mal odvolanie žalovaného ako oneskorene podané odmietnuť.

4. V doplnení dovolania, podanom v zákonnej lehote, žalobca uviedol, že odvolací súd nesprávne právne posúdil vec a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to od uznesení Najvyššieho súdu SR zo dňa 19.1.2017 sp. zn. 8Cdo/150/2016, zo dňa 14.6.2017 sp. zn. 8Cdo/10/2017 a zo dňa 29.11.2017 sp. zn. 5Cdo/71/2017, keď neuplatnil na doručenie rozsudku súdu prvej inštancie právnomu zástupcovi žalovaného fikciu doručenia v zmysle § 111 ods. 3 CSP. Podľa žalobcu k doručeniu došlo fikciou dňa 9.8.2017, teda nasledujúci deň po uplynutí 18-dňovej lehoty odo dňa uloženia a vrátenia nedoručeného rozsudku.

5. Žalobca doplnil svoje dovolanie aj ďalšími podaniami, ktoré však boli podané po zákonnej lehote na podanie dovolania, preto dovolací súd na ne nemohol prihliadať (§ 434 CSP). Bolo však potrebné zaoberať sa námietkou zaujatosti, ktorú žalobca vzniesol v podaní doručenom súdu dňa 26.8.2021 a v ktorej uviedol, že mu bolo dňa 19.8.2021 doručené uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 15.7.2021 sp. zn. 7Ncb/2/2021, ktorým súd rozhodol o vylúčení sudkyne Mgr. Aleny Pavelekovej (tej istej sudkyne, ktorá rozhodovala v prvej inštancii tu prejednanú vec) z prejednávania a rozhodovania veci vedenej Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 23Cb/8/2020, kde on vystupuje ako žalovaný. Dôvodom vylúčenia sudkyne bolo, že sa cíti byť zaujatá „so zreteľom na závažné skutočnosti tvrdené žalovaným a predovšetkým so zreteľom na to, že podala trestné oznámenie na žalovaného pre spáchanie trestného činu ohovárania a krivého obvinenia“. Z toho je podľa žalobcu možné uzavrieť, že sudkyňa sa cíti vo vzťahu k nemu zaujatá a vzhľadom na jej antagonistický vzťah k nemu možno konštatovať odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti.

6. Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“, resp. „najvyšší súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je čiastočne (vo vzťahu k zmeňujúcim výrokom rozsudku odvolacieho súdu) prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

8. Pokiaľ ide o žalobcom vznesenú námietku zaujatosti, dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že vznesenie námietky zaujatosti sudcu súdu prvej inštancie až v priebehu dovolacieho konania je neobvyklé, je však prípustné za predpokladu, že sa strana (účastník konania) dozvedela o dôvodoch tejto zaujatosti až v priebehu dovolacieho konania. V posudzovanej veci však okolnosťou, o ktorej sa žalobca podľa vlastného vyjadrenia dozvedel až v priebehu dovolacieho konania - v sedemdnovej lehote (§ 53 ods. 1 CSP) pred podaním námietky zaujatosti - bolo vylúčenie sudkyne v inom konaní a jej vyjadrenie, že sa cíti byť voči žalobcovi (tam žalovanému) zaujatá. Samotné vylúčenie sudkyne v inej veci nie je dôvodom na jej vylúčenie aj v tejto veci. Dôvodom vylúčenia môžu byť len okolnosti, ktoré sa týkajú vzťahu sudkyne k stranám alebo jej pomeru k tomuto sporu - v tomto prípade jej vzťah k žalobcovi (ktorý však môže byť manifestovaný aj vyjadrením sudkyne z iného konania).

9. Je samozrejme potrebné brať do úvahy aj to, že vzťah k stranám alebo ich zástupcom (pozitívny alebo negatívny) sa obvykle vyvíja postupne, pričom určité okolnosti môžu byť už len prejavom (manifestáciou) tohto vzťahu. V každom prípade však pre vylúčenie sudcu (resp. pre záver o tom, že vo veci rozhodol vylúčený sudca) je potrebné posudzovať okolnosti existujúce v čase, keď sudca daný spor prejednával. Pokiaľ tieto okolnosti nastali až po rozhodnutí dotknutého sudcu vo veci, je logické, že nemohli ovplyvniť jeho rozhodovanie.

10. Doručenie uznesenia o vylúčení sudkyne v inej veci samo o sebe neznamená, že žalobca sa dozvedel o dôvodoch na vylúčenie tejto sudkyne až z takéhoto uznesenia. Zo žalobcom vznesenej námietky zaujatosti a z jej príloh nie je jasné, kedy sa žalobca dozvedel o tom, že sudkyňa podala naňho trestné oznámenie. Je však zrejmé, že ho podala dňa 7.7.2021, teda až po rozhodnutí v tu posudzovanej veci (sudkyňa súdu prvej inštancie rozhodla rozsudkom dňa 20.7.2017), takže podanie trestného oznámenia sudkyňou voči žalobcovi v tomto prípade nemôže byť dôvodom pre záver, že v čase prejednávania a rozhodovania veci na súde prvej inštancie mala byť sudkyňa vylúčená. Je tiež zrejmé, že o skutočnostiach, ktoré existovali v čase rozhodovania súdu prvej inštancie (ku dňu 20.7.2017) vedel žalobca najneskôr vtedy, keď podal podnet súdnej rade na preskúmanie konania sudkyne (14.6.2021). Žiadne ďalšie okolnosti pre vylúčenie sudkyne žalobca v námietke zaujatosti neuviedol (okrem skutočnosti, že sudkyňa podala proti nemu trestné oznámenie, čo však bolo až po jej rozhodnutí v tejto veci). Pokiaľ by dôvodom zaujatosti sudkyne mali byť okolnosti, ktoré boli už obsahom podania žalobcu adresovaného súdnej rade, bola námietka zaujatosti podaná po zákonnej lehote ustanovenej v § 53 ods. 1 CSP.

11. Dovolačný súd dodáva, že o námietke zaujatosti sudcu rozhoduje bezprostredne nadriadený súd (§ 54 CSP), teda v tomto prípade krajský súd. Dovolačný súd môže len v rámci dovolacieho konania preskúmať, či vo veci nerozhodol vylúčený sudca (§ 420 písm. e) CSP). V tomto prípade dovolací súd z námietky predloženej žalobcom ani z obsahu spisu nezistil také skutočnosti, ktoré existovali v čase rozhodovania súdu prvej inštancie a ktoré by zakladali dôvod na vylúčenie sudkyne súdu prvej inštancie. Je však potrebné dodať, že ak by mala táto sudkyňa po zrušení a vrátení veci odvolacím súdom opätovne rozhodovať v tejto veci, bude potrebné, aby krajský súd rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej žalobcom, a to už vzhľadom na okolnosti uvádzané žalobcom, existujúce v čase, keď by mala sudkyňa vo veci opätovne rozhodovať.

12. Pokiaľ ide o dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v

zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

13. O mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

14. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

15. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

17. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

18. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti).

19. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva

patri viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

20. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strán sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, stranou sporu výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, alebo nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

21. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 107/07).

22. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd vo svojich zmeňujúcich výrokoch a v ich odôvodnení nezohľadnil citované východiská ochrany práva na spravodlivý proces, preto jeho prístup pri rozhodovaní nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

23. Dovolací súd totiž musel dať za pravdu žalobcovi v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu o znížení náhrady za bezdôvodné obohatenie, určenej súdom prvej inštancie na základe znaleckého posudku, na polovicu, a to bez vykonania resp. doplnenia dokazovania a bez zdôvodnenia výšky takéhoto zníženia (prečo práve na polovicu), nemalo oporu v zákone a bolo arbitrárne. Odvolací súd síce môže dospieť k záveru, že závery znaleckého posudku nie sú správne (napr. pre nesprávne východiská alebo nesprávne metódy použité znalcom) a že na určenie výšky náhrady nebolo znalecké dokazovanie vôbec potrebné (napr. preto, že postačuje jednoduchý výpočet, ktorý môže urobiť aj súd), avšak v posudzovanej veci nešlo o tento prípad. Tu odvolací súd pri určení výšky náhrady vychádzal zo znaleckého posudku (teda nevykonal vlastný, nový výpočet výšky náhrady), avšak znížil znalcom určenú náhradu na polovicu s argumentom, že žalobca už v čase, keď kúpil predmetné nehnuteľnosti, vedel o tom, že na nich sú postavené cesty a iné stavby žalovaného. Prítom sa odvolací súd vôbec nezaoberal východiskami a metódami znaleckého posudku (t. j. tým, či znalec uvedenú skutočnosť zohľadnil alebo nie, resp. či znalec pri výpočte náhrady vychádzal z nesprávnych vstupov) a nijako ich nespochybnil.

24. Pokiaľ súd prvej inštancie dospel k záveru, že výška náhrady závisí od odborných znalostí, resp. od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a vykonal dokazovanie znaleckým posudkom

(nezáleží na tom, či išlo o znalca ustanoveného súdom alebo o súkromný znalecký posudok), nemôže odvolací súd bez ďalšieho dokazovania a bez jednoznačného uvedenia dôvodov, pre ktoré sú závery znaleckého posudku nesprávne, rozhodnúť o výške náhrady na základe vlastnej úvahy.

25. Podobne ako Najvyšší súd Českej republiky v rozhodnutiach, ktoré citoval žalobca v dovolaní, aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku zo 16. mája 2019 sp. zn. 4Cdo/110/2018, uverejnenom ako R 73/2019 konštatoval, že na nárok na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku a na možnosť zníženia tejto náhrady sa nevzťahuje § 450 Občianskeho zákonníka (t. j. moderačné právo súdu). Aj keď sa toto rozhodnutie týkalo náhrady, ktorá v zmysle § 15 ods. 8 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebniectve patrí vlastníkovi pozemku nachádzajúceho sa v ochrannom pásme cintorína, podstata jeho argumentácie je aplikovateľná aj v tomto prípade: Právo vlastníť majetok, vrátane práva užívať ho (spôsobom neodporujúcim všeobecným záujmom chráneným zákonom alebo na ujmu práv iných), patrí medzi ústavou garantované základné práva a slobody. Vlastník má právo na náhradu ujmy, ktorá mu obmedzením jeho vlastníckeho práva vznikla, a to v zodpovedajúcej výške (výške primeranej jeho obmedzeniu), ktorú podľa názoru dovolacieho súdu nie je možné moderovať (znižovať), lebo nejde o nárok na náhradu škody, a preto sa neuplatní ustanovenie § 450 Občianskeho zákonníka. Podobne v tomto prípade, keď ide o náhradu titulom bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného, ktoré vzniklo bezdôvodným užívaním pozemkov vo vlastníctve žalobcu, je potrebné poskytnúť žalobcovi náhradu práve v takej výške, aká zodpovedá výške bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného. Ani tu nejde o nárok na náhradu škody, preto neprichádza do úvahy aplikácia § 450 Občianskeho zákonníka (moderačné právo súdu).

26. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd postupoval svojvoľne, keď znížil súdom prvej inštancie stanovenú náhradu, určenú na základe znaleckého posudku, na polovicu, pričom nemal na takéto zníženie žiaden právny ani skutkový podklad (skutkovo zdôvodnil zníženie tým, že žalobca kupoval pozemky už zastavané, avšak nezdôvodnil výšku zníženia práve o polovicu). Odvolací súd tak porušil právo dovolateľa na spravodlivý proces a dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP bolo v tejto časti nielen prípustné, ale aj dôvodné. Preto bolo potrebné napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výrokoch, ktorými zmenil vyhovujúce výroky súdu prvej inštancie vo vzťahu k náhrade za bezdôvodné obohatenie tak, že žalobu v časti zodpovedajúcej polovici nároku určeného súdom prvej inštancie zamietol (druhý a piaty výrok) zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

27. Dovolanie proti výrokom rozsudku odvolacieho súdu, ktorými bolo potvrdené čiastočné zamietnutie žaloby vo vzťahu k nárokom z bezdôvodného obohatenia z dôvodu premlčania, zdôvodnil žalobca jednak tým, že podľa pôvodnej žaloby sa súčtom domáhal zaplataenia vyššej sumy než po zmene žaloby, teda jeho nárok nemôže byť premlčaný, a jednak tým, že odvolací súd nesprávne aplikoval na tento právny vzťah Občiansky zákonník, čím sa odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu.

28. Vzhľadom k tomu, že ide o potvrdzujúce výroky rozsudku odvolacieho súdu, je potrebné v tejto časti vnímať rozsudok odvolacieho súdu ako jeden celok s rozsudkom súdu prvej inštancie. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že v pôvodnej žalobe žalobca špecifikoval nárok na náhradu bezdôvodného obohatenia za lokalitu U. o výmere 11 355 m<sup>2</sup> ako nárok za obdobie od 31.12.2006 do 30.12.2010 (deň podania žaloby na súde prvej inštancie) spolu vo výške 459 517,83 eur (ktorý zhodne so znaleckým posudkom rozpísal podľa jednotlivých rokov) a za lokalitu L. U. o výmere 3 504 m<sup>2</sup> za obdobie od 20.11.2007 do 22.6.2008 a o výmere 2 845 m<sup>2</sup> za obdobie od 23.6.2008 do 30.12.2010 žiadal náhradu vo výške 12,08 eur/m<sup>2</sup> za rok, spolu 111 536,42 eur. Po pripustení zmeny žaloby, ktorú vykonal žalobca podaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 28.5.2015, bolo za lokalitu L. U. o výmere 2 845 m<sup>2</sup> žalované už len obdobie od 4.4.2009 do 30.12.2010, avšak bola uplatnená náhrada vo výške 22,50 eur za 1 m<sup>2</sup> za rok.

29. Súd prvej inštancie zdôvodnil čiastočné zamietnutie žaloby vo vzťahu k nároku na náhradu za bezdôvodné obohatenie tým, že žalobca podaním doručeným súdu dňa 28.5.2015 zmenil žalobu tak, že namiesto pôvodného žalovaného obdobia od 20.11.2007 požadoval bezdôvodné obohatenie až od

4.4.2009, pričom dovtedy požadoval bezdôvodné obohatenie vo výške 12,08 eur za 1 m<sup>2</sup> a rok, kým zmenou žaloby už požadoval sumu 22,50 eur za 1 m<sup>2</sup> a rok. Súd mal zato, že čo sa týka uplatneného nároku nad sumu 12,08 eur za 1 m<sup>2</sup> a rok, žalovaným vznesená námietka premlčania je dôvodná, nakoľko nárok nad túto sumu bol uplatnený až dňa 28.5.2015. Odvolací súd sa s touto argumentáciou stotožnil a doplnil, že nie je dôležitá len suma, ktorú žalobca uplatnil, ale aj jej skutkový základ - teda za aké obdobie, výmeru a v akej výške žiadal bezdôvodné obohatenie. Pokiaľ žalobca podaním doručeným súdu 28.5.2015 žiadal za špecifikovanú výmeru a čas sumu 22,50 eur/m<sup>2</sup>, pričom predtým žiadal sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup>, je jeho nárok nad sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup> skutočne premlčaný. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 4.4.2009 do 30.6.2009 v sume prevyšujúcej pôvodne požadovanú sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup> totiž žalobca uplatnil až 28.5.2015, teda po uplynutí dvojročnej premlčacej doby (ktorá uplynula najneskôr dňom 30.6.2011).

30. Uvedené zdôvodnenie rozhodnutí oboch súdov je jasné, zrozumiteľné, logické a vnútorne konzistentné. Dovolací súd v zhode s odvolacím súdom uvádza, že nie je dôležitá len celková žalobou požadovaná suma, ale aj jej zdôvodnenie. Podaním doručeným súdu dňa 28.5.2015 (číslo listu 499) v spojení s podaním doručeným dňa 2.3.2017 (číslo listu 787) žalobca znížil celkovú sumu uplatňovaného nároku o 94,13 eur, avšak súčasne zmenil jeho obsah tým, že čiastočne (za obdobie od 20.11.2007 do 3.4.2009) vzal žalobu späť a súčasne zvýšil sumu požadovanú za obdobie od 4.4.2009 do 30.12.2010. Súd mal teda vyhodnotiť uvedené podanie (podania) žalobcu podľa obsahu ako čiastočné späťvzatie žaloby a čiastočnú zmenu žaloby. To, že súd uznesením z 10.9.2015 č. k. 11C/256/2010-653 rozhodol o celom podaní žalobcu ako o zmene žaloby (pričom konanie zastavil len vo vzťahu k časti úrokov z omeškania, avšak tento zastavujúci výrok odvolací súd zrušil) a ďalším uznesením z 27.6.2017 č. k. 11C/256/2010-1021 zastavil konanie len vo vzťahu k sume 94,13 eur (a nie aj vo vzťahu k nároku za obdobie od 20.11.2007 do 3.4.2009), možno hodnotiť ako nesprávny procesný postup, ktorým však nebolo žiadnej strane znemožnené uskutočňovanie jej práv. Toto procesné uznesenie súdu prvej inštancie nemalo žiaden vplyv na konečné rozhodnutie vo veci samej (v rozsudku už súd prvej inštancie posúdil podanie žalobcu doručené dňa 28.5.2015 správne).

31. Posúdenie zmeny požadovanej náhrady z 12,08 eur/m<sup>2</sup> na 22,50 eur/m<sup>2</sup> ako rozšírenie žaloby nad rámec pôvodne uplatňovaného nároku bolo teda správne, pričom keďže ide o peňažný nárok, tento podlieha premlčaniu. Ak bol nárok v rozsahu prevyšujúcom sumu 12,08 eur/m<sup>2</sup> vznesený na súde až podaním žalobcu doručeným súdu dňa 28.5.2015, k pretrhnutiu plynutia premlčacej doby (§ 112 Občianskeho zákonníka) tohto nového (rozšíreného) nároku došlo až k 28.5.2015. Súdny teda tým, že posudzovali premlčanie tejto časti nároku ku dňu 28.5.2015, pričom tento postup riadne odôvodnili, neupreli žalobcovi právo na spravodlivý proces, preto v tejto časti bolo potrebné dovolanie žalobcu podané podľa § 420 písm. f) CSP ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP odmietnuť.

32. V tejto súvislosti žalobca v dovolaní namietal aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, pričom ako právnu otázku podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedol, „či je dôvodný nárok žalobcu, ak zmenou žaloby nežiada za žalované obdobie viac ako žiadal za žalované obdobie pôvodnou žalobou, t. j. pred zmenou žaloby“. Takto formulovaná otázka však nie je prípustná jednak preto, že ide o otázku na dôvodnosť nároku žalobcu, ktorá je však závislá nielen od právneho posúdenia, ale aj od skutkových okolností konkrétnej veci, ktoré v dovolacom konaní nie je možné preskúmať.

33. Avšak aj keby dovolací súd v snahe vyhnúť sa prílišnému formalizmu preformuloval otázku tak, aby nešlo o otázku dôvodnosti nároku, ale len o otázku právneho posúdenia veci, je potrebné poukázať na to, že žalobca vložil do tejto otázky zásadné tvrdenie (predpoklad), že za žalované obdobie nežiada po zmene žaloby viac než pred jej zmenou. Toto tvrdenie však nie je pravdivé. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, zmena žaloby podaním žalobcu doručeným súdu dňa 28.5.2015 obsahovala čiastočné späťvzatie žaloby za obdobie do 3.4.2009 a súčasne rozšírenie nároku za obdobie od 4.4.2009 do 30.12.2010. To znamená, že za to isté obdobie (od 4.4.2009 do 31.12.2010) žiadal žalobca po zmene žaloby viac (22,50 eur/m<sup>2</sup>) než pred jej zmenou (12,08 eur/m<sup>2</sup>). Ak dovolateľ vložil do ním formulovanej dovolacej právnej otázky taký podstatný predpoklad (tvrdenie), ktorý nie je pravdivý, (prípadne nebol preukázaný), stáva sa takto formulovaná otázka nutne hypotetickou, teda nejde o otázku, od riešenia ktorej záviselo

rozhodnutie odvolacieho súdu. Preto bolo potrebné vo vzťahu k tejto otázke dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

34. Pokiaľ ide o dĺžku premlčacej doby, žalobca v dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci, keď podľa neho nemali sudy na tento právny vzťah aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka, ale Obchodného zákonníka. Dovolateľ to označil za odklon od ním označených rozhodnutí Najvyššieho súdu SR (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). Pokiaľ však dovolateľ odkazoval na uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 22.8.2013 sp. zn. 4Cdo/90/2013, z citácie tohto uznesenia v samotnom dovolaní vyplýva, že dôvodom vrátenia veci tam bola nezrozumiteľnosť odôvodnenia a nevysporiadanie sa s odvolacou argumentáciou žalobkyne, teda najvyšší súd tam nemal príležitosť zaoberať sa právnymi otázkami. Aj ostatné dovolateľom odkazované rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkajú iných skutkových okolností (napr. vzťah poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a zdravotnej poisťovne v uznesení sp. zn. 5MOBdo/4/2011, vrátenie plnenia z neplatnej obchodnej zmluvy v rozsudku sp. zn. MOBdoV/2/2000, účasť žalobcu ako spoločníka v obchodných spoločnostiach v rozsudku sp. zn. 5Cdo/109/03 - R 47/2005).

35. Okrem vyššie uvedených rozhodnutí žalobca zvýraznil viaceré rozhodnutia ústavného súdu (IV. ÚS 214/04, II. ÚS 92/06) a najvyššieho súdu (4Obo/57/03, 5Obo/86/2005, 5Obdo/51/2017), ktoré - ako sám v dovolaní napísal - obsahujú právny záver, že premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných záväzkových vzťahoch sa posudzuje podľa právnej úpravy Obchodného zákonníka. Tu je však potrebné uviesť, že v preskúmvanej veci dospel odvolací súd k záveru, že konanie žalobcu, ktorý sa domáha náhrady za bezdôvodné obohatenie na základe toho, že na jeho pozemkoch sú vybudované verejne prospešné stavby vo vlastníctve žalovaného, vôbec nie je možné považovať za výkon podnikateľskej činnosti (čo v odôvodnení napadnutého rozsudku zdôvodnil tým, že ide o správu vlastného majetku žalobcu). Jeho odôvodnenie bolo síce stručné, ale jasné, logické a neodporujúce zákonu ani ustálenej rozhodovacej činnosti vyšších súdnych autorít.

36. Dovolací súd dodáva, že žalobca v odvolaní netvrdil a ani nepreukázal, že predmetné pozemky (za ktorých užívanie žalovaným sa domáhal náhrady) má v obchodnom majetku a že priamo s týmito pozemkami vykonáva nejakú podnikateľskú činnosť. Tvrdil len, že samotné uplatňovanie náhrad za bezdôvodné obohatenie titulom užívania týchto pozemkov inými subjektmi je potrebné považovať za sústavnú činnosť vykonávanú podnikateľom samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku (§ 2 ods. 1 Obchodného zákonníka). Dovolací súd sa stotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu, že v takomto prípade uplatňovanie náhrady za bezdôvodné obohatenie súvisiace s vlastným majetkom fyzickej osoby je potrebné považovať za správu vlastného majetku a nie za podnikanie. Tu je možné poukázať aj na nález Ústavného súdu Českej republiky z 8.7.1999 sp. zn. III. ÚS 140/99, ktorý citoval žalobca v odvolaní aj v dovolaní a podľa ktorého rozhodujúca (pri posúdení, či ide o podnikanie alebo nie) nie je skutočnosť, že žalobca je držiteľom živnostenského oprávnenia, ale posúdenie podstaty spoločenského vzťahu, v ktorom vystupoval. V posudzovanej veci je podstatou náhrady za bezdôvodné obohatenie nahradenie toho, o čo sa žalovaný obohatil užívaním pozemkov žalobcu bez zmluvného dôvodu, preto túto náhradu nemožno považovať za zisk, a teda ani uplatňovanie tejto náhrady nemôže byť považované za výkon podnikateľskej činnosti.

37. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, v tejto veci nešlo o nárok na vrátenie plnenia uskutočneného z neplatného právneho úkonu, ako to uvádzal žalobca v dovolaní. Spornou v tejto veci nebola ani otázka, či sa majú na premlčanie nárokov z bezdôvodného obohatenia vo vzťahu medzi podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti na jednej strane a subjektom verejného práva na strane druhej pri zabezpečovaní verejných potrieb aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka alebo Občianskeho zákonníka. K tejto otázke sa odvolací súd ani nedostal, keďže nebolo preukázané, že žalobca vystupoval v tomto právnom vzťahu ako podnikateľ pri výkone podnikateľskej činnosti. Preto rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci nemožno považovať za odklon od vyššie citovaných rozhodnutí ústavného súdu a najvyššieho súdu, keďže právna otázka riešená v citovaných rozhodnutiach nebola v tu preskúmvanej veci vôbec odvolacím súdom posudzovaná. Preto bolo potrebné aj vo vzťahu k tejto otázke dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

38. Vzhľadom na vyššie uvedené nebola relevantná ani námietka žalobcu, že odvolací súd nijako neodôvodnil, prečo nemal za preukázané zabezpečovanie verejných potrieb ani podnikanie žalovaného so stavbami nachádzajúcimi sa na pozemku žalobcu. Je zrejmé, že dôvody, pre ktoré odvolací súd aplikoval na premlčanie nároku žalobcu na náhradu za bezdôvodné obohatenie Občiansky zákonník a nie Obchodný zákonník, neboli na strane žalovaného, ale na strane žalobcu. Ako bolo uvedené vyššie, odvolací súd dospel k záveru, že uplatňovanie nárokov z bezdôvodného obohatenia vyplývajúceho zo zastavania pozemkov vo vlastníctve žalobcu stavbami vo vlastníctve žalovaného nie je podnikaním, ale správou vlastného majetku. Teda aj keby na strane žalovaného boli splnené podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka (čo odvolací súd v zásade nespochybňoval), nejde o obchodný záväzkový vzťah pre nesplnenie podmienok na strane žalobcu (nebolo preukázané, že konal ako podnikateľ pri svojej podnikateľskej činnosti).

39. Okrem toho žalobca v dovolaní veľmi všeobecne konštatoval, že odvolací súd sa jeho námietkami (ku ktorým v odvolaní výslovne uviedol, že ich považuje za kľúčové) vôbec nezaoberal, resp. neodôvodnil ich irelevantnosť k meritu veci (bod 82 dovolania), pričom však neuviedol, o ktoré jeho odvolacie námietky malo ísť. Takto nekonkrétne formulovaný dovolací dôvod nebol spôsobilý vyvolať dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia, keďže nebolo zrejmé, v čom má spočívať nesprávny procesný postup odvolacieho súdu. V tejto časti bolo preto takisto potrebné dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP.

40. Žalobca v dovolaní napadol aj zrušujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu (siedmy výrok), a to v časti, ktorou odvolací súd zrušil III. a VII. výrok rozsudku súdu prvej inštancie (išlo o súdom prvej inštancie priznanú náhradu za zákonné vecné bremeno). Tu dovolateľ zdôvodnil dovolanie jednak porušením práva žalobcu na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) a jednak aj nesprávnym právnym posúdením veci (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

41. K tomu dovolací súd uvádza, že výrok, ktorým odvolací súd čiastočne zrušuje rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vracia na ďalšie konanie, má vždy povahu uznesenia, a to aj vtedy, ak je takýto výrok súčasťou rozhodnutia, ktoré má (z dôvodu, že sú v ňom obsiahnuté aj potvrdzujúce alebo zmeňujúce výroky) formu rozsudku. V zmysle § 421 ods. 1 je dovolanie prípustné len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie. Je teda zrejmé, že dovolanie podľa tohto ustanovenia nie je prípustné proti zrušujúcim výrokom rozhodnutia odvolacieho súdu.

42. Pokiaľ ide o dôvody prípustnosti podľa § 420 CSP, najvyšší súd sa k otázke prípustnosti dovolania proti zrušujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu vyjadril už viackrát, okrem iného v uznesení z 19. januára 2017 sp. zn. 3Cdo/236/2016, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov ako R 19/2017. V tomto rozhodnutí najvyšší súd jednoznačne konštatoval, že dovolanie proti uzneseniu, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nesmeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, ani rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle ustanovenia § 420 CSP. Ani v tejto veci dovolací súd nevidí dôvod na odklon od citovaného rozhodnutia. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý tu uplatňoval dovolateľ, je možné doplniť, že aj keby (čiastočné) zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenie veci tomuto súdu bolo nesprávnym rozhodnutím, odvolací súd ním neznemožňuje strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva - obe strany majú naďalej možnosť uskutočňovať svoje procesné práva v konaní pred súdom prvej inštancie a prípadne v následnom odvolacom konaní.

43. Z uvedených dôvodov bolo potrebné dovolanie žalobcu v časti, ktorou napádal zrušujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu, odmietnuť ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP bez skúmania, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej nesprávnosti.

44. Napokon žalobca v dovolaní namietal aj to, že odvolací súd sa vôbec nemal vecne zaoberať

odvolaním žalovaného, ale mal toto odvolanie odmietnuť ako oneskorene podané. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že o odvolaní žalovaného rozhodoval odvolací súd vo výrokoch, ktorými potvrdil vyhovujúce časti rozsudku súdu prvej inštancie (teda v prvom a štvrtom výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktoré však logicky neboli predmetom dovolania, keďže dovolateľ bol v tejto časti úspešný), ďalej v zmeňujúcich výrokoch (teda v druhom a piatom výroku), ktoré však dovolací súd týmto uznesením zrušil z iných vyššie uvedených dôvodov, a v zrušujúcom (siedmom) výroku, proti ktorému však - ako bolo uvedené vyššie - dovolanie nebolo prípustné. Výroky, ktorými odvolací súd potvrdil zamietajúce výroky rozsudku súdu prvej inštancie (teda tretí a šiesty výrok rozsudku odvolacieho súdu) boli dôsledkom odvolacieho prieskumu iniciovaného odvolaním žalobcu, nie odvolaním žalovaného. Z uvedeného vyplýva, že po zrušení druhého a piateho výroku rozsudku odvolacieho súdu (a pri neprípustnosti dovolania proti siedmemu výroku) nebolo potrebné, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšou argumentáciou žalobcu (týkajúcou sa včasnosti podania odvolania žalovaným), ktorá nemohla viesť k žiadnemu inému výsledku dovolacieho konania. Otázkou, či žalovaný podal odvolanie včas, sa bude po vrátení veci zaoberať odvolací súd.

45. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Odvolací súd v ďalšom konaní, ak dôjde k záveru o včasnosti podania odvolania žalovaným, opätovne preskúma námietky žalovaného voči výške náhrady určenej na základe znaleckého posudku, pričom bude mať na zreteli, že spor o výšku náhrady je kontradiktórnym súdnym konaním, ktoré je ovládané prejednávou zásadou a v ktorom sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť ich dôkazmi (čl. 8 CSP). Pokiaľ jedna strana tvrdí a preukazuje výšku náhrady a druhá strana ju pokladá za neprímeranú, je jej procesnou povinnosťou tieto tvrdenia účinne poprieť, t. j. o predmetných skutkových okolnostiach uviesť vlastné tvrdenia a tieto preukázať.

46. Vzhľadom na čiastočné zrušenie rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu dovolací súd nerozhodoval o trovách dovolacieho konania. Je potrebné, aby o trovách pôvodného konania aj o trovách dovolacieho konania rozhodol odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

47. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.